

समावायेसमूहे संरब्धेषुकुपितेषु ॥ ४८ ॥ १ ॥ एवं विधस्यात्मतत्त्वस्याधिगमाय ध्यावस्तवनसेवादिना कृष्णएवशरणीकरणयइत्याह द्रौपदीवाक्येन पूर्वैइत्यादिना पूर्वैस्तृष्टेः प्राक्कालेत्वाएकं आहुः सदेवसोम्येदम
यआसीदित्याद्याः श्रुतयः प्रजाभिसर्गे च प्रजापतित्वामाहुः सर्वस्य वशी सर्वस्येशानइत्याद्याः श्रुतयः ईशत्वमपिन राजवत्किंतु पादानत्वेनेत्याह स्रष्टारमिति ॥ ५० ॥ विष्णुः विशतीति विष्णुः अंतःप्रविष्टः शास्ता ज
नानामिति श्रुतेः कारयिता क्रियाकर्ता कर्मचत्वमेवासीति पादचतुष्टयार्थः ॥ ५१ ॥ क्षमाहुः त्वसहता सत्यं सत्पृथिव्यमेजांसि त्यक्त्वा स्वाकाशीतदालोकं तस्माच्च संभूतो यज्ञोपित्वमसि ॥ ५२ ॥ भूतभावनवि
यदादित्यष्टः भूतेशभूतनियंतः यआकाशमंतरोयमयतीत्यादि श्रुतेराकाशादेरपि नियम्यत्वादस्मदादिवच्चेतनत्वं द्रष्टव्यं तच्च तेतनानुपलंभस्वरणिस्थाग्रेरिवानभिव्यक्तत्वात् न्नलभावादिति भावः ॥ ५३ ॥ ब्रह्मादिनि

वैशंपायन उवाच एवमुक्ते तु वचने केशवेन महात्मना ॥ तस्मिन्वीरसमावाये संरब्धेष्वथ राजसु ॥ ४८ ॥ दृष्टद्युम्नमुखैर्विरभ्रात्तभिः परिवारिता ॥ पांचालीपु
डरीकाक्षमासीनं भ्रातृभिः सह ॥ अभिगम्या ब्रवीत् क्रुद्धा शरण्यं शरणौषिणी ॥ ४९ ॥ द्रौपद्युवाच पूर्वंप्रजाभिसर्गे त्वामाहुरेकं प्रजापतिं ॥ स्रष्टारं सर्वलो
कानामसितो देवलो ब्रवीत् ॥ ५० ॥ विष्णुस्त्वमसि दुर्द्धर्षत्वं यज्ञो मधुसूदन ॥ यष्टात्वमसि यष्टव्यो जामदग्न्यो यथा ब्रवीत् ॥ ५१ ॥ ऋषयस्त्वांक्षमामाहुः सत्यं च
पुरुषोत्तम ॥ सत्याद्यज्ञोसि संभूतः कस्यपस्त्वां यथा ब्रवीत् ॥ ५२ ॥ साध्यानामपि देवानां शिवानामीश्वरेश्वर ॥ भूतभावन भूतेश यथात्वा नारदो ब्रवीत् ॥ ५३ ॥
ब्रह्मशंकरशक्राद्यैर्देवैर्द्वैः पुनः पुनः ॥ क्रीडसे त्वं न रव्याग्रवालः क्रीडनैरिव ॥ ५४ ॥ द्यौश्च ते शिरसा व्यासापद्भ्यां च पृथिवीप्रभो ॥ जठरं ते ह मे लोकाः पुरुषोसि स
नातनः ॥ ५५ ॥ विद्यातपोभित्तमानां तपसा भावितात्मनां ॥ आत्मदर्शनं तत्तमानां ऋषीणामसि सत्तमः ॥ ५६ ॥ राजर्षीणां पुण्यकृता माहवेष्वनिर्वर्तिनां ॥ सर्व
धर्मोपपन्नानां वंगतिः पुरुषर्षभ ॥ त्वंप्रभुस्त्वं विभुश्च त्वं भूतात्मा त्वं विचेष्टसे ॥ ५७ ॥ लोकपालाश्च लोकाश्च न क्षत्राणि दिशो दश ॥ न भश्चंद्रश्च सूर्यश्च त्वयि सर्व
प्रतिष्ठितं ॥ ५८ ॥

यंतु त्वं वैश्वरूप्यं चाह द्वाभ्यां ब्रह्मेति ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ विद्यावेदाधिगमो ब्रह्मचारिधर्मः तपस्तदर्थानुष्ठानं गृहस्थधर्मः तपसा कृष्णं चांद्रायणादिना वानप्रस्थधर्मं च भा वि
तात्मनां शोधितचित्तानां अतएवालदर्शनं तृमानां यतीनां सत्तमः सत्यं स्वमेद्रजालादिप्राप्तिप्राप्तिकं सत्यतरो व्यवहारः सत्यतमं ब्रह्म इतरयोर्बाधावधिभूतत्वात् ॥ ५६ ॥ सर्वधर्माः पापपुण्यादयस्तैरुपपन्ना
नामपित्वमेव गतिः दीनदयालुत्वात्पापिष्ठानामपि उद्धर्तेति भावः प्रभुर्नियंता विभुर्व्यापकः भूतात्मा जीवः बुद्ध्याद्याकारपरिणतानि भूतान्येवात्मत्वेन मन्यमानः अस्ति त्वत्त्वव्योऽपरो भूतात्मा योयं सितसितिः
कर्मफलैरभिभूयमानः सदस्यो निष्कामपथतदिति त्रैत्रायणीये भूतात्मपदस्य जीवे ह्मिच्छिनात् विचेष्टसे कर्मणि कुरुष्वे ॥ ५७ ॥ त्वयि सर्वप्रतिष्ठितं लोकपालादिपदस्य त्वमेव प्रापक इत्यर्थः ॥ ५८ ॥